

Tárgy:

Tormásliget elkerülő út tanulmánytervének és
környezetvédelmi dokumentációjának az elkészítése és a
környezetvédelmi engedély (EVD) megszerzése

Megrendelő:

ÉPÍTÉSI ÉS KÖZLEKEDÉSI MINISZTERIUM

1054 Budapest, Alkotmány utca 5.
Levelezési cím: 1054 Budapest, Alkotmány u. 5.
E-mail: info@ekm.gov.hu

PST kód:

K862.03.

A térkép adatai EOVS rendszerben vannak és az EOMA alapszintre vonatkoznak.
A digitális változat a Tervező(k) által aláírt papíralapú tervdokumentáció tervazonos másolata.
Ez a terv a Tervező(k) szellemi terméke, amelynek védelmét jogszabály biztosítja.

Ügyvezető igazgató: Adrovitz Miklós	Tervszám: 1832	Vezérigazgató: Szórádi Róbert	Tervszám: 43701/2B	Ügyvezető igazgató: Breuer András	
Projektvezető: Soos Dániel KÉ-K 13-11412	Kiemelt projektvezető: Kőrösi Gábor	Projektvezető: Goda Zsolt 01-10338	Projektvezető: Lantai Gyula 19-0876		
Tervező: UNITEF'83 Műszaki Tervező és Fejlesztő Zártkörűen Működő Részvénytársaság 1119 Budapest, Bornemissza tér 12. Tel.: 205-6330 Fax.: 205-6325 e-mail: unitef@unitef.hu www.unitef.hu			Tervszám: 43701/2B		
Felelős tervező: Cseppely Nóra 01-15428	Tervező: Molnár Veronika 01-13786	Tervező: László Viktor	Tervező: Endrődi Péter 01-10701	Ellenőr: Veresné Sz. Hortenzia 13-1908	

Terv tárgya:	Tormásliget elkerülő út
--------------	-------------------------

Tervfázis:	Előkészítő vizsgálatok	Szállítási ütem jele: V02
Szállítási ütem:	Végleges terv	
Szakág:	Előzetes Vizsgálati Dokumentáció	Szakág jele: EVD

Megnevezés:	Előzetes Régészeti Dokumentáció
-------------	---------------------------------

Dátum: 2024.05.06.	Méretarány: A4	Rajzszám: 01.01.	
Fájl elnevezés: V_00_RE1_01.01_V02			

***ELŐZETES RÉGÉSZETI DOKUMENTÁCIÓ
ELŐKÉSZÍTŐ MUNKARÉSZ
Adatgyűjtés és terepbejárás alapján
(ERD-I.)***

TORMÁSLIGET ELKERÜLŐ ÚT

A

UNITEF'83 MŰSZAKI TERVEZŐ ÉS FEJLESZTŐ ZRT.

megrendelésére

készítette:

A

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM

2024

1. AZ ELŐZETES RÉGÉSZETI DOKUMENTÁCIÓ TÁRGYA, ELKÉSZÍTÉSÉNEK CÉLJA, KÉSZÍTŐI

1.1. Az ERD tárgya: Tormásliget elkerülő út

1.2. A tervezett változtatás helyszíne: Tormásliget, külterület

1.3. Az ERD megrendelője: *UNITEF'83 Műszaki Tervező és Fejlesztő Zrt.*

1.4. Az ERD megrendelésének célja: előzetes vizsgálati dokumentáció

1.5. Készítette: *Magyar Nemzeti Múzeum*

1.6. Az ERD elkészítése során *a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény (Kötv.) és a Kormány, a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) Kormány rendeletének (Korm. R.)* előírásait alkalmaztuk.

1.7. A Kötv. 23/C. § (5) bekezdésének megfelelően az ERD-t próbafeltárás alkalmazásával kell elkészíteni. Mivel az ERD megrendelésekor a próbafeltárást nem lehetett elvégezni, *az ERD* – a Korm. R. 39. § (1) bekezdése alapján – *több munkafázisban készül.* A Korm. R. 40. § (8) bekezdése szerint, amennyiben az első hatósági eljárás megindításakor a próbafeltárást akadályozó körülmény még nem hárult el, az ERD addig elkészült munkafázisait kell csatolni a kérelemhez. A feltárási projekttervvel záródó ERD, az akadályozó körülmények megszűnése után (vö.: Korm. R. 39. § (2) bekezdés) elvégzett próbafeltárás eredményei alapján készíthető el, a következő munkafázisban.

1.8. A beruházás a 345/2012. (XII. 6.) Korm. R. 1. melléklete értelmében nemzetgazdaságilag kiemelt jelentőségű közlekedési infrastruktúra-beruházás.

2. RÉGÉSZETI ÉRTÉKVIZSGÁLAT, LELŐHELY-DIAGNOSZTIKAI VIZSGÁLATOK

2.1. Adattári, szakirodalmi, térképészeti adatgyűjtés

A tervezett nyomvonal változatok a Dunántúlon, Vas vármegyében található Tormásliget külterületén haladnak.

Földrajzilag a Dunántúlon, a Nyugat-magyarországi peremvidék területén, a Sopron-Vasi-síkság középtáj részét képező Répce-sík kistáj területén húzódik a beruházás nyomvonala. A kistáj domborzatát tekintve alföldies jellegű tökéletes síkság. Átlagos tszf. magassága 167 m. Felszínét változó vastagságú hordalékkúp jellegű kavicsos jégkorszaki vályoggal fedett széles, lapos, erodált háta, régi kavicsos völgyelések jellemzik.

A közhiteles lelőhely-nyilvántartás, a múzeumi adattári, szakirodalmi, térképészeti kutatások során, a tervezett beruházás által érintett terület 250 méter széles övezetében 4 nyilvántartott régészeti lelőhelyre utaló adatot gyűjtöttünk.

2.2. Régészeti terepbejárás

A nyomvonaltervezet felszíni vizsgálatait 2024. április 2-án végeztük el. A tervezett nyomvonal verziók nagyrészt mezőgazdasági művelésű területeken húzódik keresztül, melyeknek nagyobb részét az évszaktól adódó fedettség (sűrű gabona és repce) miatt nem tudtuk kutatni. Csupán a boronált helyszíneket tudtuk megnézni, azok között is voltak részlegesen kutatható részek, de néhány tábla jól kutathatónak bizonyult. A boronált területek a településtől ÉNy-ra, K-re, illetve DNy-ra helyezkedtek el. A DNy-i részlegesen kutatható boronált táblában felszíni leletanyagot tudunk gyűjteni a korábban ismert **43164 Tormásliget – Homokbánya** lelőhely közvetlen környezetéből, amelynek kiterjedését pontosítottuk a felszíni leletanyag alapján. Ezzel a lelőhely Ny-i irányban bővült. A fedettség (sűrű gabona, repce) miatt a többi ismert lelőhelyet nem tudtuk vizsgálni. Ezeken kívül egy új régészeti lelőhelyet azonosítottunk (**Tormásliget – Danillai-mező**) a településtől K-re levő részlegesen kutatható boronált táblában. Mindkét területen, ahol felszíni leletanyagot tudunk gyűjteni, őskori, római kori, illetve középkori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk.

A vizsgált területet és az azonosított régészeti lelőhelyek ismert kiterjedését az 1. sz. térképmellékleten ábrázoltuk.

2.3. AZ ÉRTÉKVIZSGÁLAT EREDMÉNYÉNEK ÖSSZEFOGLALÁSA

Mivel jelenleg még több nyomvonalváltozat létezik, így a régészeti értékvizsgálat során azonosított régészeti lelőhelyeket az egyes változatokat figyelembe véve soroljuk fel, azok 250 m-es környezetében.

I. Változat

Név:	Nyilvántartási szám:	Információ forrása:	Lelőhely jellege:	Lelőhely kora:	Pozíciója:
<i>Tormásliget – Tormás-patak nyugati oldala</i>	83579	adattári adat	telep	őskor	pufferzónában
<i>Tormásliget – Danillai-mező</i>	új lelőhely	terepbejárás	telep	őskor, római kor, középkor	érintett

II. Változat

Név:	Nyilvántartási szám:	Információ forrása:	Lelőhely jellege:	Lelőhely kora:	Pozíciója:
<i>Tormásliget – Tormáspuszta</i>	29922	<i>adattári adat</i>	<i>szórványlelet</i>	<i>őskor</i>	<i>pufferzónában</i>
<i>Tormásliget – Homokbánya</i>	43164	<i>adattári adat, terepbejárás</i>	<i>telep</i>	<i>őskor, bronzkor-késő bronzkor, vaskor-kora vaskor, római kor, középkor</i>	<i>érintett</i>
<i>Tormásliget – Tormás-patak-vasút között</i>	83581	<i>adattári adat</i>	<i>telep</i>	<i>őskor, Árpád-kor</i>	<i>pufferzónában</i>
<i>Tormásliget – Danillai-mező</i>	<i>új leelőhely</i>	<i>terepbejárás</i>	<i>telep</i>	<i>őskor, római kor, középkor</i>	<i>érintett</i>

Az azonosított, illetve vizsgált régészeti lelőhelyek ismert kiterjedését az 1. sz. térképmellékleten/térképmellékleteken ábrázoltuk, a térinformatikai állományok a digitális melléklet „Terinformatika” mappájában érhetőek el.

3. KUTATÁSI TERV**3.1. A változtatási szándékok ismertetése**

A tervezett nyomvonal változatok a Dunántúlon, Vas vármegyében található Tormásliget külterületén haladnak. Összesen két nyomvonalváltozat tervezett (I. Változat, II. Változat), melyek 2x1 sáv kialakításúak, illetve 11 m-es koronaszélességűek lesznek.

I. Változat:

A nyomvonal Tormásligettől keletre, a 8624 j. Újkér-Horvátzsidány összekötő út korrekciójával indul. Ezt követően észak-nyugati irányba indul tovább, majd keresztezi a Tormás-patakot és a 15. számú GYSEV Sopron-Szombathely vasútvonalat. Ezután délnyugati irányba irányt vesz és még a Pós-patak műtárgya előtt visszacsatlakozik a 8624 j. összekötő útba. A nyomvonal síkvidéki területen húzódik, ezért végig töltésben fog haladni. A töltés átlagos magassága 0,5-1 m között fog változni. A nagyobb töltésmagasság a vasúti, illetve vízfolyás keresztezéseknél várható. A településre 2 db szintbeni T-csomóponttal fog rácsatlakozni. Az I. változat hossza összesen 2534 m lesz.

II. Változat

A nyomvonal a településtől keletre, a 8644 és a 8624 j. utak csomópontjából indul és délről kerüli meg Tormásligetet. Az út külön szinten keresztezni fogja a Tormás-patakot és a 15. számú GYSEV Sopron-Szombathely vasútvonalat. A vasutat elhagyva a Pós-patak műtárgya előtt csatlakozik vissza a 8624 j. összekötő útba. A nyomvonal síkvidéki területen húzódik, ezért végig töltésben fog haladni. A töltés átlagos magassága 0,5-1 m között fog változni. A nagyobb töltésmagasság a vasúti, illetve vízfolyás keresztezéseknél várható. A településre 1 db szintbeni T-csomóponttal, illetve 1 db 4 ágú csomóponttal fog rácsatlakozni. A II. változat hossza összesen 3167 m lesz.

Egyéb műszaki paraméterek jelenleg nem ismertek.

3.2. Örökségvédelmi hatáselemzés és az ERD II. fázisában javasolt lelőhely-diagnosztikai vizsgálatok meghatározása

A tervezett nyomvonalak többsége mezőgazdasági művelés alatt álló területeken halad keresztül, köztük többnyire sűrű gabonával, repcével fedett területeket érintenek.

A régészeti értékvizsgálat során, a tervezett nyomvonal területén nem azonosítottunk olyan helyben megtartandó örökségi elemeket, amelyeket a Korm. R. 21. § (3) bekezdés alapján a földmunkával el kell kerülni.

A teljes vizsgálati területen 5 régészeti lelőhelyet azonosítottunk, melyekből 2 lelőhelyet érint közvetlenül a nyomvonal.

A régészeti lelőhelyek a Kötv. alapján általános védelem alatt állnak. A Kötv. 19. § (2) szerint a régészeti örökség elemei eredeti helyzetükből csak régészeti feltárás keretében mozdíthatók el.

A beruházás tervezése során feltétlenül figyelembe kell venni a szükséges régészeti feltárások idő- és költségigényét.

Mivel a tervezés jelenlegi fázisában még nem ismertek a műszaki paraméterek, valamint a földmunkák pontos szélessége és mélysége, így a további örökségvédelmi javaslatok a kivitelezési tervek ismeretében a későbbiek folyamán még változhatnak.

Az alábbiakban nyomvonal-változatokként és a tervezett kapcsolódó beavatkozásokat tekintve külön táblázatban összegezzük a további örökségvédelmi vizsgálatokat, valamint az érintett

lelőhelyek megközelítőleges helyét, illetve további kutatásokra javasolt helyzetüket a nyomvonalakon:

Lelőhely neve:	Nyilvántartási szám:	Helye és érintettsége:	További javaslat:
<i>Tormásliget – Homokbánya</i>	<i>43164</i>	<i>II. Változat</i>	<i>Geofizikai kutatás és próbafeltárás</i>
<i>Tormásliget – Danillai-mező</i>	<i>új lelőhely</i>	<i>II. Változat</i>	<i>Geofizikai kutatás és próbafeltárás</i>
<i>Tormásliget – Danillai-mező</i>	<i>új lelőhely</i>	<i>I. Változat</i>	<i>Geofizikai kutatás és próbafeltárás</i>

Az időszakos/tartós (sűrű gabona, repce, ártéri növényzet) fedettségéből adódóan a terepbejárást nem lehetett mindenhol elvégezni a nyomvonalon, így még számítani lehet további, eddig ismeretlen lelőhelyek előkerülésére. A felszíni kutatás évszaktól adódó korlátozottsága miatt figyelembe kell venni, hogy az azonosított lelőhelyek feltehetően nagyobb kiterjedésűek, mint ahogy azt fel tudtuk mérni.

Ezek mellett jelentős kockázati tényezőt jelentenek a régészeti korú temetők, mivel ezeket felszíni vizsgálattal csak nehezen lehet azonosítani, viszont feltárásuk idő és költségigényes.

A geofizikai kutatás mértékétől függően próbafeltárással általában a lelőhely nyomvonal által érintett területének megközelítőleg 5-10 %-át érdemes vizsgálni, hogy eredménnyel szolgáljon.

Ezek mellett geofizikai felméréssel és próbafeltárással az ismert régészeti lelőhelyeken kívüli, terepbejárással nem kutatható, de régészeti szempontból kedvező területeket is vizsgáljuk.

Jelen beruházás esetében az ERD II. fázisában geofizikai felmérést, valamint 3000 m² terület próbafeltárásának elvégzését javasoljuk. A geofizikai felmérés mértékét csak a kisajátítási határok kijelölését követően tudjuk megállapítani.

A próbafeltárás mértéke a kivitelezési tervek ismeretében még változhat, ez függ a kivitelezés (pl. töltésépítés stb.) műszaki megoldásaitól.

A mezőgazdasági művelésű területek geofizikai mérések elvégzésére legalkalmasabb a növényzet maximum 10 cm magasságú időszak, melynek során a felszín egyenletes simaságú. A mérések elvégzését egyértelműen kizárja a 25 cm-nél magasabb vegetáció, a zöldkár lehetősége és a mélyszántottság.

A Korm. R. 39. § (2) bekezdése alapján próbafeltárásokra csak az akadályozó körülmények elhárulását követően kerülhet sor, régészeti munkavégzésre alkalmas állapotú területen, amelynek szempontjait a Korm. R. 34. § (3) bekezdése határozza meg. A feltárások megkezdése előtt a beruházónak el kell végeztetni a területen a fakitermelést, bozót- és egyéb növényzet irtását, az építési, bontási, vagy egyéb hulladék eltávolítását, a lőszer- és tűzszerészeti vizsgálatot és mentesítést, illetve az erről szóló minőségbiztosítási jegyzőkönyvet a feltárást végző intézménynek átadnia. Biztosítani kell a feltárandó terület megközelíthetőségét, ki kell jelölnie a közművezetéseket és köteles átadnia ezek leíró és térképes dokumentációját lehetőleg EOVRendszerben készült állomány formájában.

A Korm. R. 36. § (2) bekezdés alapján a gépi és kézi földmunkát a régész irányítása mellett kell végezni, olyan *munkagép* (gumikerekes forgókotró, iszapoló vagy rézsűző kanállal) alkalmazásával, amely alkalmas a régészeti jelenségek jelentkezési szintjén a régészeti tükörfelület kialakítására.

A szükséges próbafeltárásokat a régészeti rétegsor aljáig kell elvégezni (Kötv. 21. § (2)).

3.3. A javasolt lelőhely-diagnosztikai vizsgálatok költségkalkulációja

Vizsgálat típusa	Nettó egységár	Terület/Hossz	Kalkulált nettó költség*
<i>Geofizikai kutatás (mágneses/ talajradaros, talajellenállás)</i>	40 Ft/m ² 140 Ft/m ² 120 Ft/m ²	nem ismert	nem kalkulálható
<i>Próbafeltárás</i>	2 520 Ft/m ² pozitív eredmény esetén; 1 100 Ft/m ² negatív eredmény esetén	3000 m ²	max. 7 560 000 Ft
<i>Feltárási projektterv összeállítása</i>	50 000 Ft	5,7 km	285 000 Ft
Összesen	nem kalkulálható Ft + Áfa		

*Kötv. 19. § (4) alapján, a Korm. R. 8. mellékletében meghatározott hatósági egységárak szerint

A Kötv. 23/F. § 8a) alapján az ár nem tartalmazza a próbafeltárások elvégzéséhez szükséges gépi földmunka költségét!

Amennyiben a kivitelezési tervek módosulnak, úgy a jelen dokumentációban javasolt örökségvédelmi vizsgálatok mértéke, illetve a költségbecslés is megváltozik.

A Kötv. 23/F. (8) értelmében az Előzetes régészeti dokumentáció készítésének teljes költségei nem haladhatják meg a beruházás teljes bekerülési költségének 0,35%-át, kivéve, ha a Beruházó ennél magasabb összeg megfizetését vállalja.

Az előzetes régészeti dokumentáció készítésének költsége a terepen végzett régészeti szaktevékenység mellett tartalmazza a végleges leletbefogadás, de nem tartalmazza a próbafeltáráshoz szükséges gépi földmunka, továbbá a munka- és balesetvédelmi szabályok betartásához szükséges műszaki feltételek biztosításának költségét.

A Kötv. 23/F. § (4) bekezdés alapján a nagyberuházáshoz kapcsolódó régészeti feltárással összefüggő rendelkezések alkalmazásában – tekintet nélkül a nagyberuházás szakaszolására – a beruházás teljes bekerülési költsége a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 47-51. §-ában meghatározott tételek tervezett összege.

A beruházó nyilatkozata alapján, jelen projekt esetében a beruházás bruttó bekerülési költségének 0,35 százaléka: 16,8 millió Ft

3.4. A javasolt vizsgálatok elvégzésére jogosult intézmény megnevezése

Az Előzetes régészeti dokumentációhoz kapcsolódó próbafeltárások és geofizikai kutatás elvégzésére, a Kötv. 23/C. § (3) bekezdés és a Korm. R. 3. § (3) alapján a Magyar Nemzeti Múzeum (regeszetiprojektiroda@hnm.hu) jogosult.

Szombathely, 2024. 04. 05.

Pomázi Ákos
régész
Magyar Nemzeti Múzeum

